

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระแสที่ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วการเจริญเติบโตทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีข้อจำกัด ทำให้สังคมอันกว้างใหญ่ติดต่อสื่อสารกันใกล้ชิดได้ในเวลารวดเร็ว สภาพของโลกถูกปรับเข้าสู่ยุคแห่งการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ต่าง ๆ ที่ทันสมัยของเทคโนโลยีถูกสร้างขึ้นทั้งทางด้านอุตสาหกรรม และทางด้านการศึกษานานเกิดกระแสสารสนเทศท่วมท้น (information explosion) โลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกไร้พรมแดน เมื่อยังมีสารสนเทศมาก การทำฐานข้อมูลยังมีความสำคัญ และจำเป็น การพัฒนาให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ด้วย การเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์จากแหล่งต่าง ๆ หรืออินเทอร์เน็ตที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงาน หลาย ๆ หน่วยงานด้วยการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. 2538 : 13-29) นับเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้ผู้สืบค้นข้อมูล สามารถสืบค้นข้อมูลได้ตามความต้องการ ในลักษณะ "เครือข่ายของเครือข่าย" (Network of network) (วาสนา สุขกระสานติ. 2540 : 8 -12)

ในปัจจุบันโลกได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น โดยมีเครื่องมือที่สำคัญคือ คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์โทรคมนาคม เพื่อการติดต่อครอบคลุมทั่วโลก (กิดานันท์ มลิทอง. 2540 : 322) โดยเฉพาะการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมีความก้าวหน้าเป็นอันมาก จะเห็นได้จากการเติบโตของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีการเชื่อมโยงและส่งต่อข้อมูลจากปี พ.ศ.2533 มีการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตประมาณ 100 เครื่อง จนถึงปัจจุบันคาดว่ามีความเร็วของคอมพิวเตอร์ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตประมาณ 10 ล้านเครื่อง และครอบคลุมเกือบทุกประเทศในโลก โดยคาดว่าจะมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรวมกันประมาณ 60 ล้านคน จะมีผู้ใช้ที่มากขึ้นโดยประมาณร้อยละ 15 ต่อเดือนและภายในปี พ.ศ.2543 จะมีผู้ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากกว่า 1,000 ล้านคน (ชิน ภู่วรรณ. 2540 : 136)

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ต เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สำคัญ หรืออาจยิ่งกว่า เทคโนโลยีการศึกษาอื่น ๆ ที่คุ้นเคย เช่น หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์

มีอิทธิพลในการศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม ในการถ่ายทอดการเรียนรู้มากขึ้น การเข้าถึงซึ่งแหล่งความรู้ของนักเรียนก็จะเปลี่ยนไป โดยอินเทอร์เน็ตจะเป็นแหล่งเรียนรู้ระดับโลก ซึ่งบทบาทของผู้เรียน และผู้สอนต้องเปลี่ยนไปด้วย ทั้งนี้การใช้เทคโนโลยีที่จะส่งผลสร้างให้ผู้เรียนมีแนวทางอิสระในการศึกษาค้นคว้าและมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการเรียน (Oh Choke Tong. 2542 : 91) เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการทำงาน และวิถีชีวิตของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนที่ได้จากห้องเรียน และตามที่ครูสอนยังไม่เป็นการเพียงพอ นักเรียนจะต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในกระแสนวัตกรรมโลกาภิวัตน์ ดังจะเห็นได้ว่าขณะนี้ในหลาย ๆ ประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ต่างได้นำอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการสอนอย่างแพร่หลายซึ่งอาจกล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อการศึกษาของโลกยุคใหม่ (ถนอมพร เทาหงษ์แสง. 2541 : 57)

ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงน่าจะเป็นแนวทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เพราะเป็นแหล่งความรู้ที่มีข้อมูลมากมายที่ให้ประโยชน์ต่อการศึกษา และผู้ใช้สามารถค้นคว้าข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลก โดยผ่านเส้นทางด่วนข้อมูล (Information superhighway) มีการถ่ายโอนข้อมูลได้รวดเร็ว และสะดวกต่อการค้นคว้า มีเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดระบบการศึกษาด้วยลักษณะผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งอาจถือว่าเป็นนวัตกรรมของการเรียนการสอน การเรียนโดยใช้เส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตช่วยเสริมสร้างศักยภาพของสติปัญญา เพราะเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสนใจมีโอกาสประสบความสำเร็จได้เนื่องจากความรู้เดิมที่มีอยู่กับความรู้นี้ใหม่ต่างกัน ไม่นานนักนอกจากการเรียนรู้ของแต่ละคนมีระยะเวลาและความสนใจต่างกัน การเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนต้องมีการเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงอย่างมีความสัมพันธ์กัน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542 : 22) ดังนั้นการใช้สื่อการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถนำมาใช้ในการสอนวิชาสังคมศึกษาได้อีกทางหนึ่งเป็นอย่างดี ซึ่งจะได้นำเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ในระดับมหภาคมากระตุ้นการเรียนรู้ของบุคคล และชุมชนเพื่อเป็นการจูงประกายไฟรู้ (เป็รื่อง กุมุท. 2541 : 20)

วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศ มีคุณลักษณะของคนที่อยู่ในสังคมโดยสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น สืบทอดความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ดังนั้นวิชาสังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่มีความสำคัญ และ มีความหมายในโรงเรียน เพราะการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนจะต้องประกอบ ด้วยเนื้อหาสาระที่มีลักษณะของการบูรณาการ (Integrate) ดังเป้าหมายของการเรียน การสอนสังคมศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน เกิดความรู้ เกิดความคิด เกิดเจตคติ ค่านิยม และมุ่งให้เกิดทักษะซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ

ในการแก้ปัญหาส่วนตัว และสังคม สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐบาลอย่างมีเหตุผล (ประนอม เฉลิมชัย.2531 : 23-24) นอกจากนี้วิชาสังคมศึกษามีการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน เป็นรายบุคคล อันจะส่งผลให้เกิดการจัดระบบการเรียนการสอน ที่ครูผู้สอนมิใช่มีแต่การวางแผน การจัดระบบการเรียนการสอนกับกลุ่มเป้าหมายขนาดใหญ่ แต่ควรมุ่งหมายจะพัฒนารูปแบบ การสอนในชั้นเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียน และส่งผลต่อการพัฒนาด้วยวิธีที่หลากหลาย ดังนั้นการจัด ระบบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาจึงควรคำนึงถึงการสร้างเงื่อนไขการเรียนรู้ (learning condition) (ถำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.2543 : 14-15)

อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป มากนัก ครูผู้สอน และนักเรียน ยังคงใช้หนังสือ หรือตำรา (Textbook) เป็นสื่อพื้นฐานสำหรับ การเรียนรู้ โดยครูยังคงจัดกิจกรรมการสอนเป็นไปในลักษณะการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก มีการจัดกิจกรรมการสอนโดยไม่มุ่งเน้นสนับสนุนให้นักเรียนมีการวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน จึงส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในอาชีพ แต่ก็ยังมีครู ผู้ปกครอง และนักเรียนหลายท่านเห็นว่าระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตอาจก่อให้เกิดมิติใหม่ทางการศึกษาในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู จากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitators) (ข้อฟ้า สุประคิษฐ์ ณ อรุณ. 2542 : 15) หรือเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียน การสอนวิชาสังคมศึกษาบรรลุเป้าหมายได้ เพราะเส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตสามารถทำให้เกิดวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย ครูจะมีบทบาทใหม่ด้วยการเป็นผู้ นำแนวทางค้นพบหรือแสวงหาข้อมูลให้แก่ นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเลือกสรรรู้จักใคร่ครวญ สิ่งที่มีคุณค่าต่อตนเอง และสังคม เพื่อถือเป็นแนวคิดที่มุ่งสู่กระบวนการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งเน้นให้ เกิดความฉลาดรอบรู้ รู้จักคิด รู้ความเป็นจริงของสภาพแวดล้อม และสังคม ทำให้เกิดความ กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ใหม่

แนวคิดจากการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าถ้ามีการนำวิธีการสอน โดยใช้เส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มาใช้เป็นวิธีการเรียนรู้กับนักเรียน จะสามารถใช้เป็นวิธีสอนวิชาสังคมศึกษาที่เป็นประโยชน์ได้ทางหนึ่ง และมีแนวโน้มว่านักเรียนจะ ศึกษาหาความรู้จากการใช้เส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ดังนั้นใน ฐานะผู้ทำการวิจัยเห็นว่าการสอนโดยใช้เส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในวิชาสังคมศึกษาว่าจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น และเกิดความคงทนใน การเรียนรู้ของผู้เรียนได้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และนักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ
2. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหาและระยะเวลา

เนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง พื้นฐานทางเศรษฐกิจ จำนวน 12 คาบ มีเนื้อหา ดังนี้

1. เรื่อง เศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน
2. เรื่อง เศรษฐกิจระหว่างประเทศ
3. เรื่อง การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ
4. เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจไทย

ระยะเวลา

การทดลองครั้งนี้ใช้เวลาในภาคที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้เวลาทดลองแผนละ 3 คาบ ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 4 แผน รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น 12 คาบ จำนวน 4 สัปดาห์

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนชัยนาทพิทยาคม ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 364 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท ที่ลงทะเบียนรายวิชาสังคมศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 60 คน เป็นกลุ่มทดลอง 30 คน เป็นกลุ่มควบคุม 30 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนวิชาสังคมศึกษาแบ่งเป็น 2 วิธี คือ
 - 1.1 การสอนโดยใช้เส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
 - 1.2 การสอนปกติ
2. ตัวแปรตาม มี 2 ตัวแปร ได้แก่
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา
 - 2.2 ความคงทนในการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการเรียนรู้ ในรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน เรื่อง พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อสอบปรนัย 5 ตัวเลือก

ความคงทนในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความสามารถในการจำ หรือการระลึกได้เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ไปแล้ว หลังจากเว้นช่วงเวลาไประยะหนึ่ง ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา โดยวัดหลังจากจบการทดลองผ่านไป แล้ว 2 สัปดาห์

เส้นทางสืบค้นข้อมูล หมายถึง แผนผังการค้นหาข้อมูลที่ใช้ในอินเทอร์เน็ตซึ่งมีระบบค้นหาในลักษณะต่าง หรือการเข้าสู่เว็บไซต์ อันได้แก่ เว็บไซต์หลักที่มีบริการเพื่อนำเข้าสู่เส้นทางสืบค้นข้อมูลและระบบค้นหาข้อมูล อาร์ชี (Archie) เป็นการค้นหาข้อมูลที่ทราบแฟ้มโกเฟอร์ (Gopher) เป็นการค้นหาข้อมูลโดยผ่านระบบเมนูตามลำดับชั้น เวโรนิกา (Veronica) เป็นการค้นหาข้อมูลด้วยคำที่ต้องการ (Keyword) หรือ เวิลด์ไวด์เว็บ World Wide Web (WWW) เป็นการค้นหาข้อมูลจากเครื่องที่ให้บริการที่เรียกว่า Web Server โดยอาศัยโปรแกรมบราวเซอร์ ผลที่ได้สามารถเชื่อมโยงไปยังจุดต่าง ๆ ที่อยู่ในเว็บไซต์เดียวกัน หรือต่างเว็บไซต์ และเป็นการสืบค้นข้อมูลที่ได้รับคามนิยม

อินเทอร์เน็ต (Internet) หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่มีการเชื่อมโยงต่อกันทั่วโลกโดยใช้มาตรฐานการรับส่งข้อมูลเดียวกันคือ TCP/IP (Transmission control protocol/Internet protocol)

การใช้เส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หมายถึง การเรียนรู้เป็นรายบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์จากเส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีกระบวนการเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตดังนี้คือ ศึกษาจากแผนตอนที่ผู้วิจัย

สร้างขึ้น โดยอ่านคำชี้แจงการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ทำแบบทดสอบก่อนเรียน และเข้าสู่โปรแกรมบราวเซอร์เพื่อเข้าสู่เว็บไซต์หลักที่ผู้วิจัยกำหนด ด้วยวิธี เลือกค้นคว้าเนื้อหาจากแนวทางสืบค้นที่กำหนด หรือเส้นทางสืบค้นอื่น ที่ผู้เรียนต้องการ ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนจากใบงานที่กำหนด และทำแบบทดสอบหลังเรียนในแผนการเรียนรู้

การตอนปกติ หมายถึง การที่ผู้เข้าเรียนนั่งฟังการตอนแบบบรรยาย ในห้องเรียนและครูผู้สอนจัดการสอนตามคู่มือครูในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ต้องการผลการใช้เส้นทางสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังนั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1. ใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง
2. ได้แนวทางการเรียนรู้จากการสืบค้นข้อมูลโดยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตประกอบการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ที่มีเนื้อหาที่ทันสมัย และจากแหล่งข้อมูลที่อยู่ห่างไกลด้วยเวลาอันรวดเร็ว
3. ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการสืบค้นข้อมูล สนใจใฝ่หาความรู้อยู่เสมออันจะสามารถนำไปสืบค้นข้อมูล และพัฒนาตนเองในเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ต่อไป
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนให้กับกลุ่มสาระวิชาอื่น โดยใช้สื่อเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้